

Dr hab. Jarosław Krajka  
profesor nadzwyczajny Uniwersytetu SWPS  
Instytut Filologii Angielskiej  
Uniwersytet Humanistycznospołeczny SWPS  
w Warszawie

Warszawa, 17 czerwca 2017 r.

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Małgorzaty Sendur**  
**pt. *Certyfikacja znajomości języków obcych dla potrzeb zawodowych – od teorii do praktyki***

Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem dr hab. Elżbiety Gajewskiej

na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Pedagogicznego

im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Kraków, 2017, maszynopis stron 304

**Wstęp**

Mgr Agnieszka Małgorzata Sendur podejmuje w swojej rozprawie temat skomplikowany i trudny, a przy tym bardzo aktualny, jakim jest problematyka zewnętrznej certyfikacji biegłości językowej w zakresie języków specjalistycznych, ze szczególnym uwzględnieniem oceny już istniejących egzaminów doniosłych (*high-stakes examinations*) oraz opracowania wystandaryzowanego egzaminu dla wybranej grupy zawodowej (funkcjonariuszy policji). Zarówno kwestie związane z dydaktyką języków specjalistycznych w ujęciu historycznym oraz współczesnym, od których rozpoczyna swoją argumentację Autorka, jak i zagadnienia z zakresu oceny osiągnięć językowych uczniów dorosłych, były już do tej pory przedmiotem refleksji glottodydaktycznej na wielu płaszczyznach, odzwierciedlając zmiany w filozofii postrzegania procesu uczenia się i nauczania, rosnącej roli ucznia w ramach jego autonomizacji, adaptacji roli i funkcji nauczyciela w odpowiedzi na wymogi rynku pracy czy zwiększenia znaczenia podejścia konstruktywistycznego w kształceniu językowym. Jednak w bardzo niewielkim stopniu połączenie wszystkich trzech dziedzin, a więc glottodydaktyki języków specjalistycznych, oceniania i testowania umiejętności językowych oraz uczenia się języków obcych przez osoby dorosłe w miejscu pracy, stanowiło przedmiot systematycznych i wieloaspektowych badań naukowych.

W tym kontekście, oceniając nakreślony cel pracy, jej tytuł i obszar badawczy, przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska mgr Agnieszki Małgorzaty Sendur jawi się jako niezwykle obiecująca próba przeprowadzenia całościowej refleksji glottodydaktycznej zakładająca osiągnięcie bardzo konkretnych efektów praktycznych w postaci przygotowania specyfikacji nieistniejącego do tej pory egzaminu językowego dla wybranej grupy zawodowej (funkcjonariusze policji). Autorka postawiła sobie za cel zbadanie, czy egzaminy z języka ogólnego oraz języków specjalistycznych funkcjonują według tych samych zasad wyznaczania celów testowania, technik i kryteriów oceny, czy istnieje potrzeba testowania osiągnięć w poszczególnych grupach zawodowych w sposób specyficzny i wydzielony, wreszcie w jakim stopniu komunikacja językowa wybranej grupy zawodowej posiada dystynktywne cechy gatunkowe oraz na ile odbiega od ugruntowanego w podejściu komunikacyjnym dogmatu integracji sprawności językowych i ich równomiernego rozwijania w procesie kształcenia. Udowodnienie tej tezy uprawniałoby konieczność opracowania egzaminu zewnętrznego, który byłby nie tylko zróżnicowany pod względem materiału językowego, kontekstów sytuacyjnych i wzorców tekstowych specyficznych dla dziedziny bezpieczeństwa wewnętrznego, ale również odzwierciedlałby nowe proporcje sprawności w odpowiedzi na oczekiwania uczniów zdiagnozowane podczas analizy potrzeb. Nakreślenie tych zadań, w połączeniu z koniecznością dokonania przeglądu literatury zarówno naukowej jak i informacyjno-promocyjnej, przeprowadzenia analizy potrzeb, wnioskowania na podstawie jej wyników oraz sformułowania rekomendacji dotyczących przygotowania samego egzaminu, pokazują ogrom zadań badawczych i procesów, z jakimi musiała zmierzyć się Doktorantka przygotowując rozprawę. W dalszym ciągu niniejszej recenzji niżej podpisany Recenzent będzie starał się odpowiedzieć na pytanie, w jakim stopniu wyżej wymienione cele zostały zrealizowane.

## **1. Charakterystyka ogólna**

Rozprawa składa się z sześciu rozdziałów, wstępu, zakończenia, bibliografii, streszczenia w języku angielskim oraz zestawu załączników. Z ogólnej liczby sześciu rozdziałów, pierwsze dwa (a w zasadzie półtora) ma charakter tradycyjnego przeglądu badań z obszarów, które obejmuje praca, a więc poświęcone są ocenianiu i egzaminowaniu w nauczaniu języków obcych dla celów ogólnych i specjalistycznych ze szczególnym

uwzględnieniem rodzajów testów, kryteriów poprawności testu, zasad konstruowania testów, rodzajów zadań testowych (Rozdział 1), testowaniu językowemu w ujęciu historycznym oraz rozwoju zewnętrznej certyfikacji językowej w różnych grupach docelowych (nauczyciele, studenci, wojsko, studenci medycyny, lekarze, osoby zatrudnione w biznesie) na przestrzeni wielu lat, nawet od zakończenia I wojny światowej (Rozdział 2).

Rozdział 3 jest pewnego rodzaju kontynuacją rozważań o charakterze dokumentacyjnym w odniesieniu do egzaminów zewnętrznych, przedstawiając charakterystykę certyfikacji językowej w chwili obecnej wobec Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego oraz przybliżając realia certyfikacji językowej na rynku pracy (egzaminy o niższym i wyższym stopniu sprofilowania zawodowego) oraz na wyższych uczelniach w Polsce. Podobnie dokumentacyjny charakter ma rozdział 4, w którym znaleźć można wyjątkowo szczegółową charakterystykę potrzeb językowych funkcjonariuszy policji, w kontekście specyfiki ich kontaktów językowych z cudzoziemcami odwiedzającymi Kraków i Małopolskę, zarówno w układzie policja-cudzoziemcy jak i cudzoziemcy-policja.

Na część empiryczną pracy składają się odpowiednio Rozdział 5 i 6. W Rozdziale 5 Autorka opisuje przeprowadzoną metodami wywiadu ustrukturyzowanego i nieustrukturyzowanego oraz ankiety badania specyficznych potrzeb językowych funkcjonariuszy policji z wybranego obszaru geograficznego. Po krótkiej charakterystyce celów, metod, narzędzi i technik zbierania danych, następuje rozbudowana, podzielona na poszczególne obszary użycia języka specjalistycznego, prezentacja wyników badań. Wreszcie Rozdział 6 zawiera wskazówki dotyczące celu i formatu postulowanego egzaminu, uzasadnienie doboru zadań egzaminacyjnych oraz procedur oceniania.

Trzy wyżej opisane części pracy zostały obudowane poprzez pięciostronicowy Wstęp, podobnej długości Zakończenie, bibliografię wykorzystanych źródeł z podziałem na tradycyjną literaturę przedmiotu, netografię oraz wykaz aktów prawnych poświęconych certyfikacji językowej. Co niezwykle istotne w rozprawie doktorskiej o charakterze empirycznym, znaleźć tu można również bogaty zestaw załączników z materiałami wykorzystanymi podczas badań: spis egzaminów certyfikujących dostępnych w Polsce w momencie powstawania rozprawy, spis podręczników i materiałów dydaktycznych do języka angielskiego zorientowanych na kształcenie funkcjonariuszy policji, narzędzie ankiety, listę sytuacji i umiejętności oczekiwanych przez respondentów od kursu według podanych przez

nich odpowiedzi na pytania otwarte oraz zbiorcze zestawienie odpowiedzi udzielonych przez respondentów na pytania ankiety.

## 2. Uwagi do zakresu tematycznego rozprawy

Zakres tematyczny rozprawy jest szeroki, obejmuje zarówno aspekty testowania biegłości językowej w kształceniu ogólnym i zorientowanym zawodowo, w ujęciu historycznym i współczesnym, z uwzględnieniem możliwie wielu grup zawodowych. Autorka umiejętnie łączy wszystkie wyżej wymienione obszary badawcze w przeglądzie literatury, starając się możliwie wyczerpująco i kompetentnie zasygnalizować najważniejsze pojęcia, podejścia i wnioski płynące z już istniejących badań.

Podczas lektury rozprawy, doceniając jej szeroki zakres tematyczny, zwłaszcza wielość opisywanych egzaminów i grup zawodowych, nie można nie odnieść wrażenia, że w części teoretycznej zabrakło wystarczającego odniesienia do ucznia (w tym przypadku, ucznia dorosłego ze ściśle sprecyzowanymi potrzebami zawodowymi) jako odbiorcy materiałów testowych i ważnego współuczestnika procesu oceniania. W części teoretycznej rozprawy nie pojawia się opis potrzeb, problemów, oczekiwań uczniów dorosłych związanych z oceną osiągnięć językowych. Zakładając bogatą literaturę z zakresu glottodydaktyki i psycholingwistyki, czy to w czasopismach poświęconych testowaniu (np. *Language Testing*, *Assessing Writing*), językom specjalistycznym (*English for Specific Purposes*, *Journal of English for Academic Purposes*), czy andragogice (np. *The New Educational Review*), warto byłoby pochylić się nad badaniami pokazującymi stosunek uczniów do wybranych egzaminów, analizującymi ich efekt dydaktyczny na proces uczenia się/nauczania (*washback effect*), czy opisującymi psycholingwistyczne oraz osobowościowe uwarunkowania efektywności procesu certyfikacji umiejętności językowych.

Drugim obszarem wywołującym pewien niedosyt Recenzenta jest Rozdział 6 poświęcony opracowaniu egzaminu specjalistycznego dla funkcjonariuszy policji i studentów kierunków "bezpieczeństwo wewnętrzne" czy "bezpieczeństwo narodowe". O ile w pełni należy zgodzić się z Autorką, że przygotowanie takiego egzaminu wymaga wielkiego nakładu pracy, a przedstawiona rozprawa w obecnym kształcie w pełni wyczerpuje ustawowe wymogi nowatorskiego i innowacyjnego rozwiązania wybranego problemu badawczego, to jednak wzbogacenie Rozdziału 6 o przykładowe, konkretne i odpowiednio przygotowane, wybrane

zadania testowe czy przykładowy fragment kryteriów oceniania z pewnością znacznie wzmocniłoby wagę wniosków Autorki. Tego typu próbki stanowiłyby zaczątek pełnego egzaminu, na którego rychłe opracowanie i systemowe wdrożenie w polskiej policji niżej podpisany bardzo liczy.

### **3. Uwagi do kompozycji rozprawy**

Kompozycję rozprawy można uznać za prawie bezbłędną, zrównoważoną pod względem partii teoretycznych i analitycznych, odpowiadającą standardom rozpraw doktorskich. Autorka wykazała chwalebną ambicję skrupulatnej dokumentacji znacznej liczby egzaminów zewnętrznych zorientowanych zawodowo, wyników ilościowych i jakościowych analizy potrzeb funkcjonariuszy policji, jak również poszczególnych etapów badań przy pomocy ankiet i wywiadów dla ich późniejszej ewentualnej replikacji, co jest niezwykle istotne w przypadku badań empirycznych.

Struktura pracy jest przemyślana i konsekwentna, właściwie prowadzi czytelnika od procesu testowania i konstruowania narzędzi testowych w wymiarze ogólnego kształcenia językowego przez certyfikację języków specjalistycznych w ujęciu historycznym i współczesnym do kwestii oceny osiągnięć językowych ściśle sprecyzowanej grupy zawodowej funkcjonującej w bardzo precyzyjnie nakreślonym i wyczerpująco opisanym kontekście. Zostały zachowane odpowiednie proporcje między rozdziałami pracy, a stopień uszczegółowienia treści w nich poruszanych również jest porównywalny.

Można zastanowić się, czy na lepszą recepcję rozprawy nie wpłynęłoby pozytywnie wyróżnienie jej trzech głównych części, równoważnych wobec siebie pod względem znaczenia, objętości i stopnia szczegółowości opisu, a mianowicie przeglądu literaturowego poświęconego specyfice oceny osiągnięć w kształceniu ogólnym i zorientowanym zawodowo w ujęciu historycznym i aktualnym jako części pierwszej, opisu egzaminów zewnętrznych dla celów zawodowych na przestrzeni lat oraz w chwili obecnej jako części drugiej, wreszcie analizy potrzeb i specyfikacji egzaminu dla funkcjonariuszy policji z przykładowymi zadaniami jako części trzeciej.

Zawarte w sekcji 2 powyżej uwagi dotyczące zakresu tematycznego rozprawy w naturalny sposób muszą znaleźć swoje odzwierciedlenie w ocenie kompozycji pracy. Większe rozbudowanie części teoretyczno-literaturowej o, chociażby, postrzeganie egzaminów w

perspektywie ucznia czy wpływ czynników afektywnych, osobowościowych czy fizjologicznych charakteryzujących uczniów dorosłych na efektywność zdawania egzaminów zewnętrznych pozwoliłoby na bardziej kompleksowe ujęcie tematu.

Powyższe uwagi wynikają jednak z być może nieco odmiennej konceptualizacji pola badawczego przez Recenzenta i zmierzają do potencjalnego zwiększenia mocy argumentacji rozprawy w przypadku jej ewentualnej publikacji, nie wpływając ujemnie na wyrażoną powyżej wysoką ocenę konstrukcji pracy doktorskiej mgr Agnieszki Sendur.

### 3. Uwagi do stanu badań

Rozprawa wykorzystuje szeroką gamę właściwie dobranych źródeł, dobrze odzwierciedlających stan dydaktyki w zakresie języków specjalistycznych, glottodydaktyki oraz oceny osiągnięć ucznia. Na szczególną uwagę zasługuje, co jest warunkiem niezbędnym w pracy z tak postawionym celem oraz o takim tytule, znaczna ilość źródeł odnoszących się do poszczególnych, szczegółowo opisywanych w pracy, egzaminów zewnętrznych. Źródła te podano z dużą dbałością o precyzję adresów bibliograficznych w zakresie odsyłaczy internetowych.

Stan badań został przedstawiony z zachowaniem konwencji właściwych pracy naukowej, Autorka należycie odróżnia fragmenty prac innych autorów od własnej interpretacji lub wnioskowania na ich podstawie. Zwłaszcza na uznanie zasługuje umiejętność zestawiania ze sobą różnych egzaminów zewnętrznych, np. podczas prezentacji możliwego zakresu zadań w drugiej części Rozdziału 1. Podobnie wysoko należy ocenić skuteczność Autorki w budowaniu właściwej bazy terminologicznej opisu zadań testowych w j. polskim, co ma miejsce w Rozdziałach 1 i 2 (z przywołaniem, np. wymogów Centralnej Komisji Egzaminacyjnej).

Warto jedynie rozważyć, dla późniejszej publikacji książkowej, dokonanie dokładnego przeglądu bieżącej literatury badawczej w zakresie testowania osiągnięć językowych oraz glottodydaktyki języków specjalistycznych, w szczególności na podstawie specjalistycznych czasopism poświęconych testowaniu (*Language Testing*, *Assessing Writing*, *International Journal of Testing*) oraz kształceniu językowemu osób dorosłych uczących się języka dla celów akademickich czy profesjonalnych (*English for Specific Purposes*, *ESP-World*, *Scripta*

*Manent, Journal of English for Academic Purposes, Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes, Asian ESP Journal*).

W wymiarze techniczno-edytorskim wykorzystania źródeł w szczególności należy zwrócić uwagę na następujące drobne problemy techniczne:

- Kolejność alfabetyczna w bibliografii: Pindel vs. Pearson
- Brak et al.: Kościółek 2011 s. 173, 174; Fischer 2011 s. 20, Huttner 2011 s. 93
- Odsyłacz 33 na s. 66 – Wilson przez jedno ‘l’
- Odsyłacz „z drugiej ręki” na s. 68 – powinien być chyba odwrotny, a więc (Valencia, 1991; za Niemierko, 1999), podobnie Kaiser 1983 na s. 70
- Zazwyczaj nie podaje się w bibliografii tych prac, które są cytowane „z drugiej ręki” – np. Strevens 1977, Mangiante i Parpette 2004
- Brak w bibliografii pozycji Widdowsona 1984, van Ek i Alexander 1975, Booth 2002
- Brak drugiego autora: Seretny w odsyłaczu do Gaszyńskiej-Magiery 2004 na s. 100, Hoffman w odsyłaczu do Brooks 2014 na s. 113, 114, 115
- Brak fragmentu nazwiska (van) w odsyłaczu Ek i Alexander (1975)
- Niezgodność pisowni nazwiska autora w tekście i w bibliografii: Davis 2008 na s. 125 vs. Davies 2008 w bibliografii

Mimo wyżej wymienionych uwag wskazujących na bardzo niewielkie i stosunkowo rzadkie niedociągnięcia, stwierdzam, że Autorka należycie sprostaa tak ambitnemu zadaniu, jakim było stworzenie teoretycznej bazy pojęciowej dla własnych badań empirycznych. W szczególności poczyniony znaczny wysiłek zmierzający do kompleksowej dokumentacji dużej liczby egzaminów zewnętrznych zasługuje na wyjątkowe uznanie. Można żywić nadzieję, że w przypadku przygotowania rozprawy do druku ww. uwagi dotyczące doboru i wykorzystania literatury zostaną uwzględnione.

#### **4. Uwagi dotyczące metodologii badań**

Badania własne przeprowadzone podczas przygotowania niniejszej rozprawy zostały zaprojektowane i zrealizowane w zgodzie ze wszystkimi kanonami metodologii badań glottodydaktycznych. Proces badawczy został właściwie osadzony w istniejącej literaturze przedmiotu. Określenie potrzeb funkcjonariuszy policji zostało zrealizowane w dwóch

rozdziałach (Rozdziale 4 na podstawie analizy raportów oraz w Rozdziale 5 na podstawie ankiety), co zapewnia niezbędną triangulację danych i zwiększa możliwość wnioskowania.

W Rozdziale 4 znaleźć można interesujące zestawienie potrzeb językowych badanej grupy zawodowej, starannie zrelacjonowane oraz wnikliwe zinterpretowane. Szkoda jedynie, że istnieje tak niewiele opracowań, szczególnie w wymiarze ogólnopolskim, w zakresie poruszanego tematu. Wydaje się, że gdyby Komenda Główna Policji oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji podjęły bardziej systemowe analizy przygotowania językowego podległych sobie funkcjonariuszy, możliwe byłoby bardziej precyzyjne projektowanie dydaktyczne oraz konstruowanie egzaminów zewnętrznych.

Rozdział 5 stanowi główny element badawczy ocenianej rozprawy, relacjonując przeprowadzenie wystandaryzowanej ankiety analizy potrzeb wśród funkcjonariuszy garnizonu małopolskiego. Na uwagę zasługuje tutaj wieloetapowy proces konstrukcji narzędzia analizy potrzeb, opartego na różnych źródłach danych (wywiady z informatorami, analiza podręczników, opis zawodu przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej), dzięki czemu podjęta próba określenia katalogu sytuacji i używanych w nich funkcji językowych wydaje się być możliwie kompletna. Katalog potrzeb językowych został uwzględniony w ankiecie, którą Doktorantka przeprowadziła wśród 101 funkcjonariuszy zatrudnionych w małopolskiej policji. Opis przeprowadzenia ankiety oraz analiza jakościowa udzielonych odpowiedzi pokazuje zaangażowanie Autorki w uzyskanie wiarygodnych danych i ich obiektywną interpretację.

W tym miejscu należy jednak wypowiedzieć garść uwag krytycznych, wskazujących na pewne niedociągnięcia badania ankietowego, nie zawsze zawinione przez Autorkę. Przede wszystkim należy zauważyć, że próba badawcza wielkości 100 respondentów, przy populacji około 2000 osób, jest niewystarczająca, zwłaszcza zakładając brak homogeniczności tejże grupy. Niektóre podgrupy (wydział dochodzeniowo-śledczy) były reprezentowane przez bardzo niewielką liczbę osób (6 respondentów), z kolei widać wyraźną nadreprezentację wydziału ruchu drogowego (ponad połowa respondentów). Jak podają Cohen, Manion i Morrison (2011), dla populacji 2000 osób grupa reprezentatywna, przy minimalnym poziomie ufności 90%, powinna wynosić nie mniej niż około 240 respondentów. Liczba ta powinna być większa w przypadku znaczącej stratyfikacji populacji, tak aby poszczególne podgrupy były reprezentowane proporcjonalnie w dobranej próbie. Autorka relacjonuje w pełni uczciwie

wysiłki zmierzające do zwiększenia badanej próby, nawet w wymiarze ogólnopolskim, które okazały się nieskuteczne z powodów obiektywnych. Z pewnością z należytą ostrożnością należy podchodzić do udzielonych odpowiedzi, biorąc pod uwagę charakter doboru i skład próby badawczej.

Zapewne również z powodu niewielkiej próby Doktorantka ograniczyła się jedynie do podania statystyk opisowych (choć dziwić może brak miary odchylenia standardowego, gdy podaje się średnią, medianę i dominantę), nie wykonując chociażby korelacji rang Spearmana. W przypadku wykonania tego typu testu można byłoby udowodnić twierdzenie pojawiające się w pracy, jakoby istniał „całkowity brak zależności pomiędzy częstotliwością występowania w pracy policjantów pewnych sytuacji zawodowych z udziałem cudzoziemców, a opinią ankietowanych na temat potrzeb związanych z umiejętnościami niezbędnymi w takich właśnie sytuacjach”.

Pisząc o wykorzystanym narzędziu badawczym na s. 204 Autorka w chwalebny sposób przyznaje się do błędu konstrukcyjnego polegającego na braku podania opcji pozwalającej respondentom na określenie całkowitego braku występowania danej sytuacji w ich pracy zawodowej. Wydaje się jednak, że tego typu błędu można było spróbować uniknąć poprzez pilotaż ankiety z grupą imitującą daną grupę zawodową, np. ze studentami kierunku „bezpieczeństwo wewnętrzne”, do których zdaje się Doktorantka miała relatywnie łatwy dostęp.

Powyższe uwagi nie zmieniają w opinii niżej podpisanego przeświadczenia o innowacyjnym i nowatorskim charakterze przeprowadzonych badań, a niedociągnięcia i problemy wynikają w dużo większym stopniu z trudności obiektywnych spowodowanych profilem zawodowym wybranej grupy niż niedbałością lub niewiedzą Doktorantki. Z pewnością gdyby badanie przeprowadzane było w grupach zawodowych cechujących się mniejszym stopniem wrażliwości na ujawnianie charakteru pracy zawodowej oraz mniej zhierarchizowaną strukturą, wyniki byłyby jeszcze bardziej imponujące.

## **5. Ocena strony formalno-edytorskiej rozprawy**

Rozprawa przygotowana jest prawie bezbłędnie pod względem formalno-edytorskim. Autorka należycie stosuje techniki pisanie pracy naukowej, zachowując konsekwencję w

zakresie stosowania technik typograficznych. Język pracy jest dojrzały, właściwy pracy naukowej, Autorka precyzyjnie definiuje opisywane zjawiska.

Bibliografia pracy jest w ogromnej większości kompletna, ujednolicona do wybranej konwencji APA, z jedynie drobnymi niedociągnięciami wskazanymi poniżej:

- Błędna pisownia nazwiska J. J. Wilson (powinno być jedno „l”)
- Błędna (odwrotna) kursywizacja w przypadku pozycji Ellis i Johnson 1994, błędna kursywizacja pozycji Hymes 1972
- Niepotrzebna kapitalizacja nazwiska Gos (2009)
- Konieczność ujednolicenia kapitalizacji podtytułów (po dwukropku wielką literą) oraz tytułów artykułów w j. angielskim
- W pozycji Mangiante/Parpette słowo Francais powinno być wielką literą
- W pozycji Marczak/Krajka niepotrzebny UMCS jako miejsce wydania
- Brak numerów stron artykułów/rozdziałów w pracach zbiorowych: Morrow 1985, O’Sullivan 2011, Sendur 2015, Valencia 1991, West 1997
- W niektórych pozycjach (np. Niemierko 1975, 1997, 1999) niepotrzebny przecinek po kropce po inicjale imienia autora
- Brak miejsca wydania u Sinaiko 1966
- W aktach prawnych w bibliografii warto ujednolicić kursywizację tytułów aktów prawnych

Przed ewentualną publikacją rozprawy, o co niżej podpisany wnioskuje w tej recenzji, należy tekst poddać gruntownej korekcie językowej i stylistycznej, zwłaszcza w obszarze interpunkcji.

## **6. Ocena ogólna pracy jest pozytywna.**

Stwierdzam, że założone cele pracy zostały w pełni osiągnięte. Z pomocą właściwie zaprojektowanych, przeprowadzonych i zrelacjonowanych badań empirycznych Autorka przedstawiła wyczerpująco, wielowątkowo i kompleksowo problematykę certyfikacji znajomości języków obcych dla potrzeb zawodowych. Zarówno ujęcie teoretyczne jak i praktyczne zostały zrealizowane w sposób nowatorski, w pełni profesjonalny, z dbałością o należyty krytycyzm w prezentowaniu już istniejących badań oraz obiektywizm w

prezentowaniu wyników badań własnych. Efekty badań empirycznych przeprowadzonych w stosunkowo trudnych warunkach badawczych okazały się w pełni satysfakcjonujące.

Mimo pewnych, raczej drobnych, wskazanych powyżej uchybień, głównie w materii formalno-edytorskiej, oceniam pracę doktorską mgr Agnieszki Małgorzaty Sendur pozytywnie, jako spełniającą kryteria stawiane rozprawom doktorskim przez Ustawę i stawiam wniosek o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

*Janina Uryba*

Warszawa, 17.06.2017 r.

#### Wstęp

Mgr Agnieszka Małgorzata Sendur przedstawiła w swojej rozprawie temat skomplikowany i trudny, z przy tym bardzo aktualny, jakim jest tematyka zewnętrznej certyfikacji biegłości językowej w zakresie języka angielskiego, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii związanych z oceną kompetencji językowej (ang. *language assessment*) oraz opisanie wystandardyzowanego rozumienia dla wybranej grupy zawodowej (funkcjonariuszy policji). Zarówno kwestie związane z dydaktyką języka specjalistycznego w opisie historycznym oraz współczesnym, jak i sposób wypracowania swojej argumentacji Autorka, jak i zagadnienie z zakresu oceny osiągnięć językowych uczniów, były już do tej pory przedmiotem refleksji dydaktycznej na wielu płaszczach, zwracając uwagę na zmiany w filozofii postrzegania procesu uczenia się i nauczania, rosnącą rolę ucznia w ramach jego autonomizacji, adaptacji i samostanowienia w odpowiedzi na wymagania rynku pracy czy zwiększenia znaczenia podjęcia kwalifikacyjnego w kształceniu językowym. Jednak w badaniu metafizycznym podjętym w rozprawie Autorka, nie ma wątpliwości, że jest to badanie, które w sposób istotny przyczyni się do rozwoju badań nad dydaktyką języka i oceną osiągnięć językowych uczniów, a także do wypracowania systemu oceniania i testowania.